

SOM1021 Mesolithische vindplaats Vlijmenseweg

Administratieve gegevens

Naam: Mesolithische site(s) Vlijmenseweg

Plaats: 's-Hertogenbosch

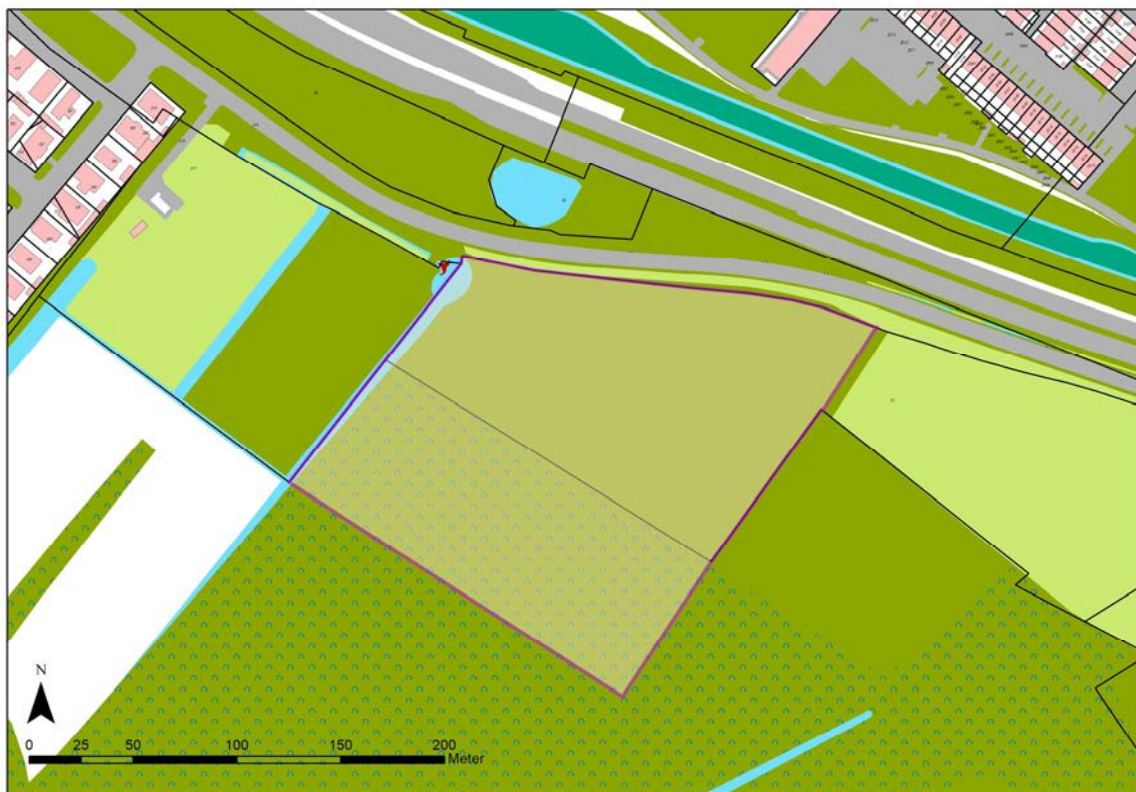
Complextype: Basiskamp/-nederzetting

Datering: Vroeg-mesolithicum (9.000-8.000 v.Chr.)

Beschrijving: Vindplaats(en) van mesolithische vondsten

Kaarten

Locatie

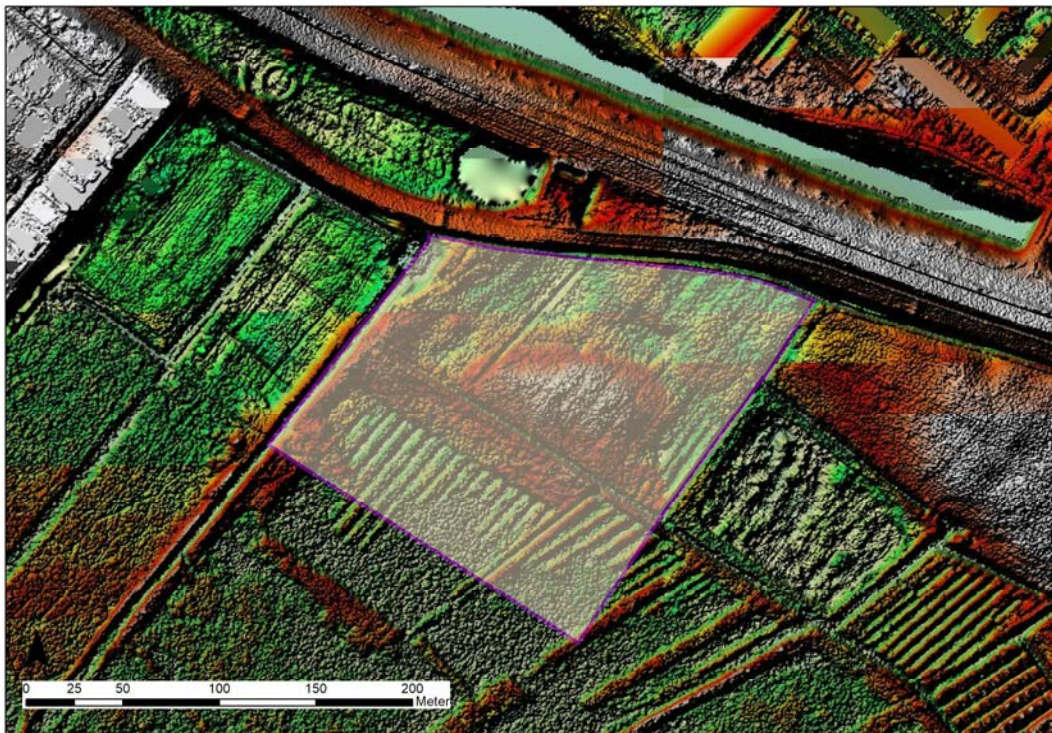
Bron: topografische gegevens in Geo-web, gemeente 's-Hertogenbosch

Luchtfoto

Bron: luchtfoto 2020 in Geo-web, gemeente 's-Hertogenbosch

AHN

Bron: AHN 3, maaiveld – hillshade

Kadastrale gegevens

Perceelsaanduiding kadaster	Geheel of deel van perceel	Eigenaar
HTG00 Q00051	Deel	Rijk
HTG00 Q00053	Deel	Rijk

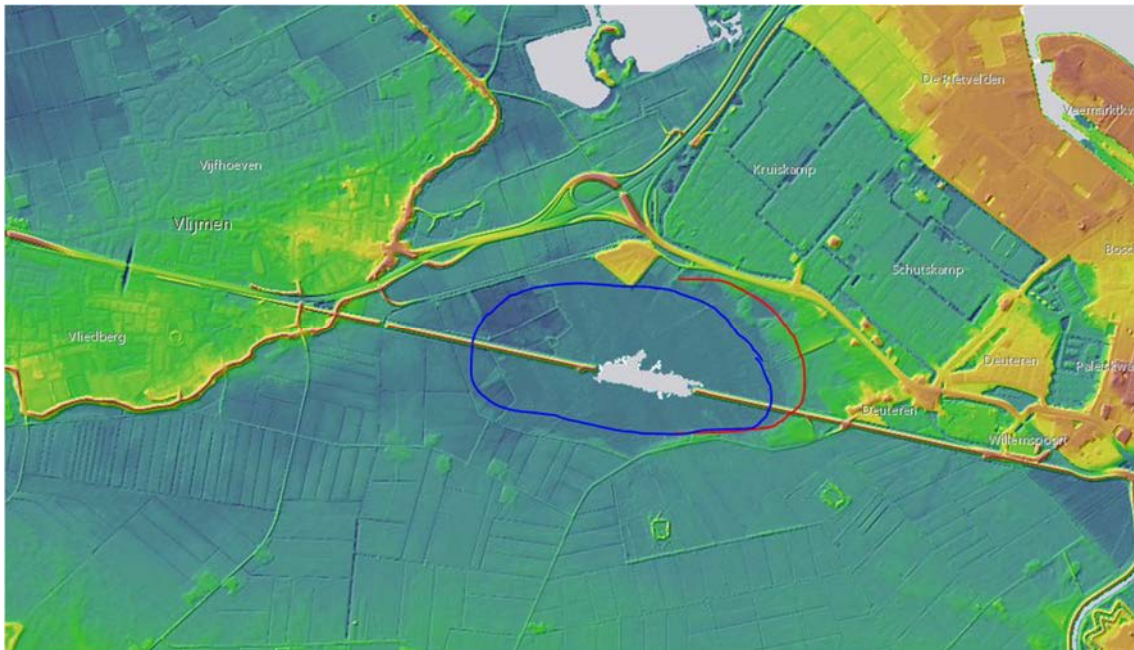

Bron: kadastrale gegevens in Geo-web, gemeente 's-Hertogenbosch

INVENTARISATIE

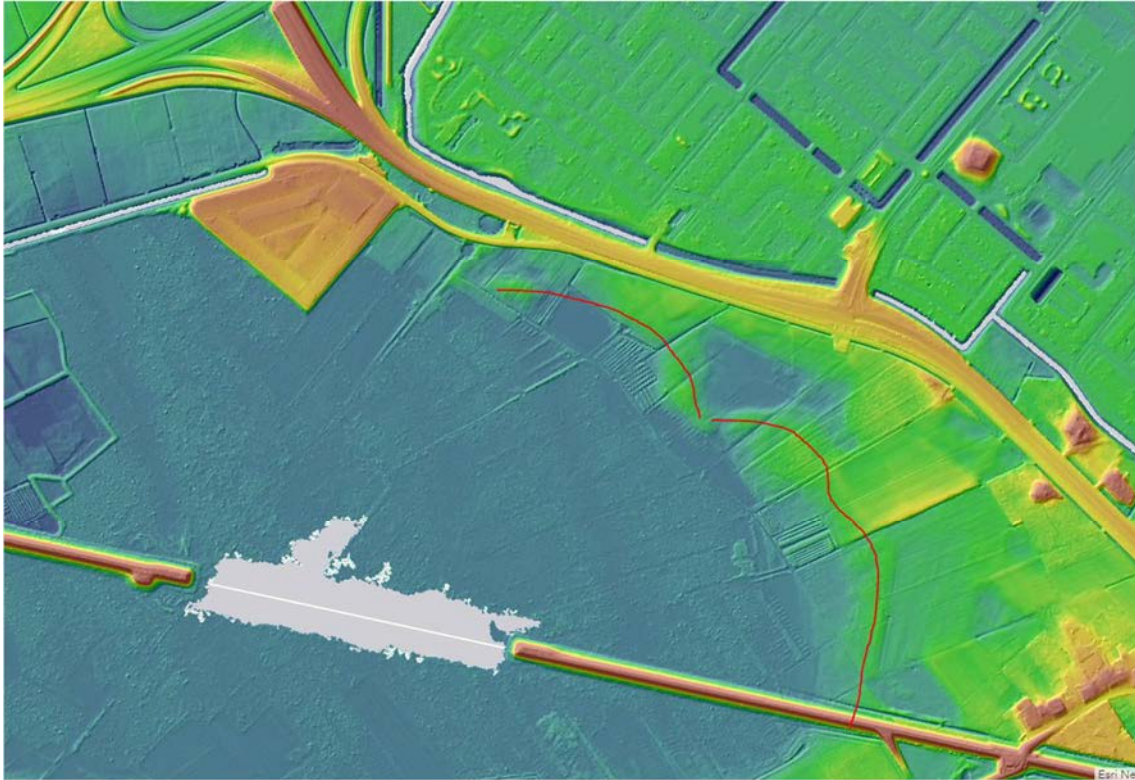
Landschappelijke en/of historische gegevens¹

De landschappelijke verhoging maakt deel uit van een serie ruggen en koppen aan de oostkant van een lagergelegen gebied. Dit gebied is geomorfologisch gekarteerd als ontgonnen veenvlakte met petgaten, gelegen in een vlakte van ten dele verspoelde dekzanden of löss (gegevens ARCHIS, RCE). Het gebied oostelijker staat op de geomorfologische kaart afgebeeld als dekzandwelingen, waarvan de hoogste koppen als landduinen met bijbehorende vlakten en laagten zijn weergegeven. Uit de boorresultaten en de gegevens van het AHN kan meer informatie over de landschappelijke ontwikkeling worden afgeleid. Vermoedelijk is het laaggelegen gebied een deflatiebekken waaruit dekzand is weggestoven en oostelijker in de vorm van een paraboolduin is afgezet. Gezien de algemene datering van paraboolduinen in Zuid-Nederland, is het aannemelijk dat deze landschappelijke ontwikkeling zich heeft afgespeeld op het einde van het Weichselien, vermoedelijk de Jonge Dryas, of wellicht nog het begin van het Vroeg Holoceen. Door de uitblazing is een bekken van ongeveer 2,5x1 km groot gevormd die 1,5-2 m lager is dan de koppen van de duinen.

Ligging van het deflatiebekken (blauw omlijnd) en het paraboolduin (rode lijn).

¹ Deze gegevens zijn ontleend aan Van Dijk (2021).

Ligging van het paraboolduin (rode lijn); het onderzochte gebied ligt op de meest westelijke kop van het paraboolduin.

De vindplaats ligt op een veel hoger gebied dan de omgeving, die bovendien gevoelig is voor vernatting. De paleogeografische kaarten leren dat het veen (in en) rond het plangebied is gevormd vanaf 3850-2750 voor Chr. en dus ruim na het Preboreaal dateert.

Paleogeografische situatie van de regio 's-Hertogenbosch rond 3.850 voor Chr. (links) en 2.750 voor Chr. (rechts). Geel: pleistoceen zandgebied <0 m +NAP; lichtbruin: pleistoceen zandgebied >0 m +NAP; bruin: veengebied; grijs: riviervlakte en beekdalen. Het onderzochte gebied is aangegeven met de rode stip.

Archeologische en bodemkundige gegevens

Om de landschappelijke setting en aard, omvang, diepteligging, datering en kwaliteit van deze site(s) in kaart te brengen is in 2021 een verkennend, karterend en waarderend booronderzoek uitgevoerd op het (hoger gelegen) terrein aan de Vlijmenseweg.

- Het verkennend booronderzoek (50 boringen) had als doel de ligging van de natuurlijke verhoging in landschappelijk opzicht goed in kaart te brengen. Er zijn vier boorraaien gezet in een radiaal patroon vanaf het hart van de landschappelijke verhoging naar de flanken;
- Het karterend booronderzoek (43 boringen) had als doel vuursteenconcentraties in kaart te brengen;
- Het waarderend booronderzoek (105 boringen) had als doel om deze concentraties te waarderen.

Daarnaast is met de vinder van de twee bekende vuursteenconcentraties, dhr. H. Brummer, uitvoerig overleg in het veld geweest, waarin hij de exacte vindplaatslocaties heeft aangewezen. Deze zijn digitaal ingemeten.

Normaliter zouden de boorprofielen in de lagere gebiedsdelen een fining upwards vertonen, waarbij het dekzand geleidelijk overgaat in kleiige en venige afzettingen. Echter in veel boringen is zand boven op klei of (neolithisch) veen aangetroffen. Deze geomorfogenese opbouw wijkt sterk af van een 'normale' situatie. De klei zou kunnen zijn afgezet tijdens overstromingen van de Maas, maar op landschappelijke kaarten worden hier geen gegevens over vermeld. Op de geologische kaart is wél een grote inbraak gerelateerd aan de St. Elisabethsvloed(en) (1404-1421) zichtbaar. Dit zou de afwijkende bodemopbouw en de afzetting van het zand kunnen verklaren. Het is niet aannemelijk dat deze bodemopbouw is gevormd onder invloed van menselijke activiteiten vanaf de 15e eeuw. Aanwijzingen voor grootschalig grondverzet zoals ophoging of egalisatie zijn niet aangetroffen. De aanleg van bijvoorbeeld rabatten en greppels is te kleinschalig om de bodemopbouw in het hele onderzochte gebied te verklaren.

De bodem in het plangebied bestaat uit een veldpodzol die zich in het duinzand heeft gevormd. Deze bodem is overwegend grotendeels intact, waarbij veelal de A-, E- en B-horizonten bewaard zijn. Daarbij valt op dat de bodem het meest intact is in de laagste gebiedsdelen, en dat de bodem op de top van het duin vaak is geroerd tot in de B-horizont. Meestal is dit 25-35 cm -Mv, maar buiten de top van het duin is het zand afgedekt met fluviaatiele sedimenten die een pakket tot wel ruim 90 cm dik vormen. Moerige en/of venige lagen zijn dan ook alleen aangetroffen in deze laagste gebiedsdelen. Het gaat dan om kleiige komafzettingen en zwak kleiige en (sterk) zandige oeverafzettingen.

Bouwhistorische gegevens

Niet van toepassing.

Beeldmateriaal

Enkele (vuurstenen) werktuigen gevonden door H. Brummer. (collectie H. Brummer)

Verstoringsen

In 1990 zijn twee vuursteenconcentraties onderzocht (opgegraven en gezeefd). Aanwijzingen voor grootschalig grondverzet, zoals ophoging, egalisatie en dergelijke, zijn tijdens het booronderzoek niet aangetroffen.

Veldbezoek

Veldbezoek heeft plaatsgevonden op 9 oktober 2020. Daarbij is geconstateerd dat er microreliëf aanwezig is in het terrein. Delen van het terrein zijn platgetreden door het vee (= paarden) dat in het weiland staat.

Situatie tijdens veldbezoek. (foto: Ronald van Genabeek)

Risico op degradatie

Vanwege het feit dat het terrein in gebruik is als paardenwei kunnen de archeologische resten door betreding van de paarden makkelijk aangetast worden.

LITERATUUR

K. van den Oord, B. Opzeeland en A. Treijtel, 2008, De Moerputtenbrug, een cultuurhistorisch monument in een natuurlijke omgeving tussen 's-Hertogenbosch en Heusden, 's-Hertogenbosch.

Dijk, X.C.C. van, 2021. Evaluatie- en selectierapport, Archeologisch vooronderzoek: een booronderzoek aan de Vlijmenseweg te 's-Hertogenbosch, gemeente 's-Hertogenbosch (RAAP) Weesp.

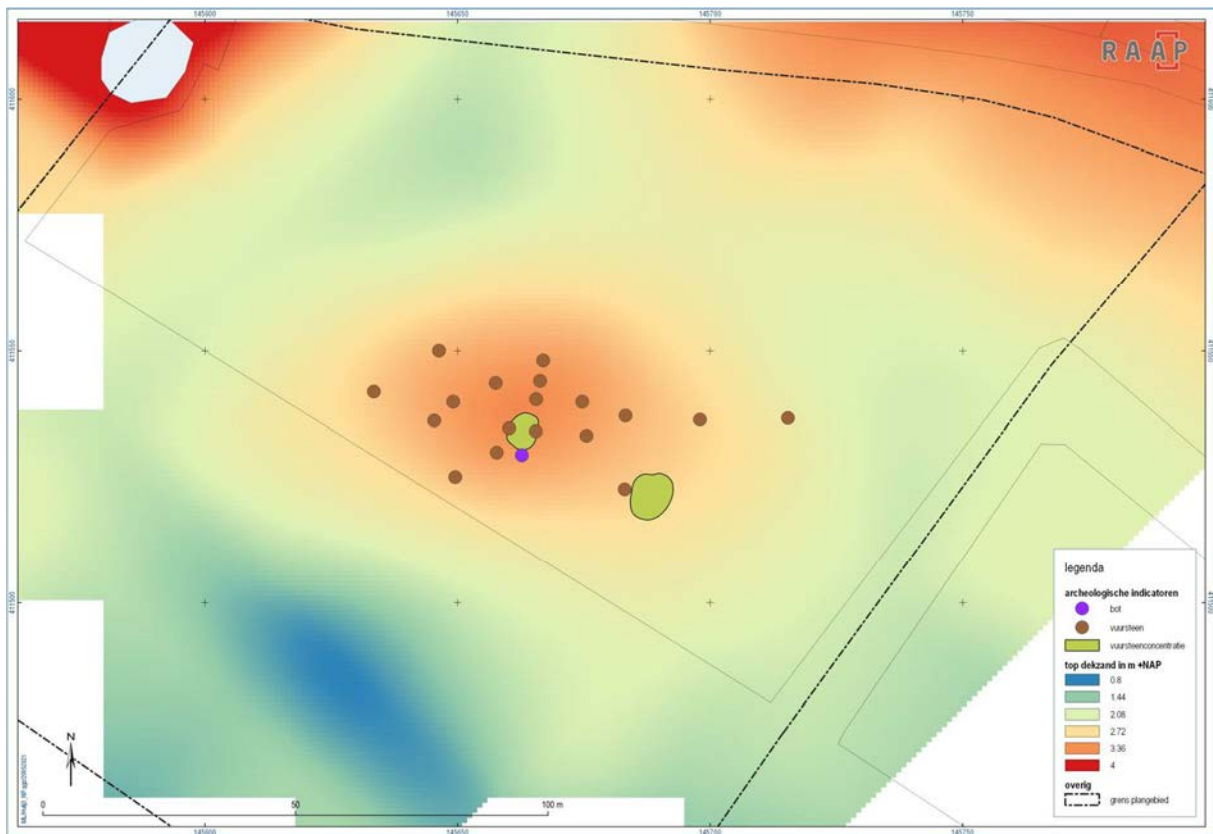
INTERPRETATIE

Wat:

- Het betreft mesolithische vuursteen concentratie(s) op de top van een landschappelijke verhoging (duin).
- Het vuursteen is goed geconserveerd en heeft een beperkte typologische verscheidenheid (o.a. afslagen, pijlspitsen).

Waar:

- Het vuursteen is geclusterd in het onderzochte gebied aangetroffen op de top van een duin. Daarbinnen heeft het materiaal een losse spreiding van 67 tot 84 bij 30 meter.
- De begrenzing van de vindplaats betreft de top van het duin en een deel van de flanken.

De archeologische indicatoren en de opgegraven vuursteenconcentraties geprojecteerd op het gereconstrueerde zandreliëf.

WAARDERING

Conform de KNA-systematiek.

Waarden	Criteria	Waardering	Onderbouwing
Beleving	schoonheid	ja	De verhoging waarop de mesolithische vondsten zijn gedaan is duidelijk zichtbaar.
	herinneringswaarde	nee	De resten hebben geen relatie tot een historische gebeurtenis en roepen geen associatie met een overlevering/legende op.
Fysieke kwaliteit	gaafheid	3	Het vuursteen is geclusterd gevonden op de top van de landschappelijke verhoging (duin).
	conservering	3	Het vuursteen is goed geconserveerd. Het is niet gepatineerd, afgerond of aangetast tijdens landbouwwerkzaamheden.
Inhoudelijke kwaliteit	zeldzaamheid	3	Zeldzaamheid scoort hoog aangezien mesolithische sites weinig bewaard zijn gebleven en zijn onderzocht.
	informatiewaarde	3	Informatiewaarde scoort hoog omdat de resten veel informatie geven over gebruik van het landschap in het mesolithicum.
	ensemblewaarde	3	De ensemblewaarde scoort hoog omdat er waarschijnlijk meerdere sites bewaard zijn gebleven en de landschappelijke context grotendeels intact is.
	representativiteit	3	De sites zijn representatief voor vergelijkbare sites uit het mesolithicum.

SOM1021 Mesolithische vindplaats Vlijmenseweg

Binnen het monument is één vrijstellingsregime van toepassing

- Binnen het gehele monument is voor alle ingrepen vanaf het maaiveld waarbij de ondergrond wordt geroerd of grond wordt opgebracht een omgevingsvergunning noodzakelijk. Tot de vergunningplichtige ingrepen horen alle graafwerkzaamheden waaronder: ophogen, dempen van waterlopen, egaliseren, ploegen, aanleggen of vernieuwen van drainage, planten van bomen, uitfrezen van stobben en uitgraven van watergangen. Het schonen van watergangen en maaien is niet vergunningplichtig mits de ondergrond niet wordt geroerd.